

МОТИВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Плотнікова М. Ф., к.е.н., доцент

*Житомирський національний агроекологічний університет
м. Житомир, Україна*

Сучасний стан сільських територій України, характеризується не лише значними структурними, функціональними та пов'язаними із ними демографічними проблемами, він також відзначається значним потенціалом до розвитку сільськогосподарської та інших видів підприємницької діяльності на селі. Водночас, реалізація цього потенціалу є неможливою без ґрунтовного дослідження проблем і перспектив економічного розвитку сільських територій не як другорядної після міст за важливістю категорії, а як повноцінної та потребуючої активної підтримки складової регіональної економіки, що є не лише місцем виробництва сільськогосподарської продукції, але й територією проживання та отримання доходів третини населення держави і більш ніж половини населення Карпатського регіону. Якщо у розвинутих країнах рівень життя сільського населення постійно підвищується внаслідок відповідної державної політики, особливо це стосується територій з ускладненими умовами проживання та ведення господарської діяльності, то в Україні у цьому відношенні зберігається ціла низка гострих проблем. Внаслідок багатьох об'єктивних причин, сільські території України, характеризуються монофункціональністю, що концентрується навколо сільського господарства, як основного виду діяльності та джерела доходів лівової частки мешканців сіл. На цей час альтернативи сільському господарству на цих територіях є незначними, що зумовлено порівняно низькою щільністю розселення мешканців сільських місцевостей, відсутністю підтримки підприємницьких ініціатив та джерел інвестиційного забезпечення, незадовільним рівнем розвитку виробничої та соціальної інфраструктури, відсутністю доступних можливостей професійної підготовки, недоступністю інформаційного забезпечення щодо альтернативних видів діяльності тощо. Внаслідок цього посилюються міграційні процеси, що надалі погіршують демографічну ситуацію сільських територій, знижуючи наявну частку населення у працездатному віці, а також збільшуючи соціальне навантаження на ту частину зайнятого населення, що продовжує життя та економічну діяльність у селах. У світлі вищесказаного, диверсифікація видів економічної діяльності на сільських територіях покликана знизити рівень бідності та забезпечити максимально можливу кількість населення джерелом доходів. Критеріями ефективності досягнутого рівня стійкості вбачаємо підходи, запропоновані шведським лікарем К. Х. Робертом в концепції Natural Step: недопущення 1) підвищення концентрації речовин, видобутих з земної кори (корисні копалини, нафта, газ тощо); 2) впливу речовин вироблених людиною (поліхлордефініли, інсектициди, ядерні

відходи та інші хімічні речовини та з'єднання, що не зустрічаються в природі); 3) зниження природної здатності флори та фауни до самовідновлення (надлишковий вилов риби, ерозія поверхні ґрунту, вирубування лісів, суттєва зміна рельєфу та інші подібні заходи); 4) систематичного незадоволення людських потреб (життя у злиднях тощо) – [6]. Проведені дослідження засвідчили, що принципами, які визначають наявність розвитку як такого та сільського розвитку, зокрема є наступні:

1) багаторівнева об'єктивна реальність єдності енергій простору та часу різної полярності, інтенсивності та частоти вібрацій цілого;

2) множинність, компліментарність та універсальність реалізації функцій та задач, що підтверджує її доцільність відповідно до умов існування Всесвіту;

3) наявність енергетичного імпульсу – кластеру енергії щодо визначеного вектору розвитку;

В Україні напрацьовується новий механізм співпраці суспільства і держави. Це схема передбачає взаємодію (державно-приватне партнерство) суспільства, громадських організацій та державних органів влади (коло поселень – обласні громадські організації – обласні державні організації – органи державного управління). Наслідком такої роботи є проведення громадських слухань та круглих столів на обласному та районних рівнях, в ході яких проводився розгляд питань планомірного відродження мережі населених пунктів на сільських територіях. Мотиваційний механізм такої взаємодії будується на основі активізації інформаційної роботи, співпраці місцевих громад у процесі децентралізації управління, формування високого рівня свідомості та відповідальності населення за своє життя та навколишній простір у результаті реалізації концепції «Родова садиба» (рис.). В її основі покладено «надати законодавче право кожному громадянину України, при бажанні, надати отримати 1 га землі для облаштування Родової садиби. Безоплатно. В постійне (або довічне) користування. Без права продажу. З правом передачі лише в спадок», відображене в проекті Закону «Про родові садиби та родові поселення». Реалізація концепції планомірного розвитку сільських територій підтримана Кабінетом Міністрів України, активно розвивається Міністерствами аграрної політики та продовольства, Міністерством соціальної політики та Міністерством освіти та науки, діє постійна робоча група в Інституті аграрної економіки України та планово розробляється тематика УААН, проводяться історико-культурні та творчі фестивалі. На даному етапі налагоджується співпраця, а також реалізується програма навчання в межах інших регіонів, в тому числі за межами України (Латвія, Литва, Естонія, Білорусь тощо). Практика проведення круглих столів на всіх рівнях засвідчила наявність інтересу збоку державних органів влади та представників громадськості щодо відродження сільських населених пунктів на засадах органічного землеробства, безвідходної життєдіяльності (в тому числі альтернативних джерел енергії), біоадекватних методик освіти та виховання.

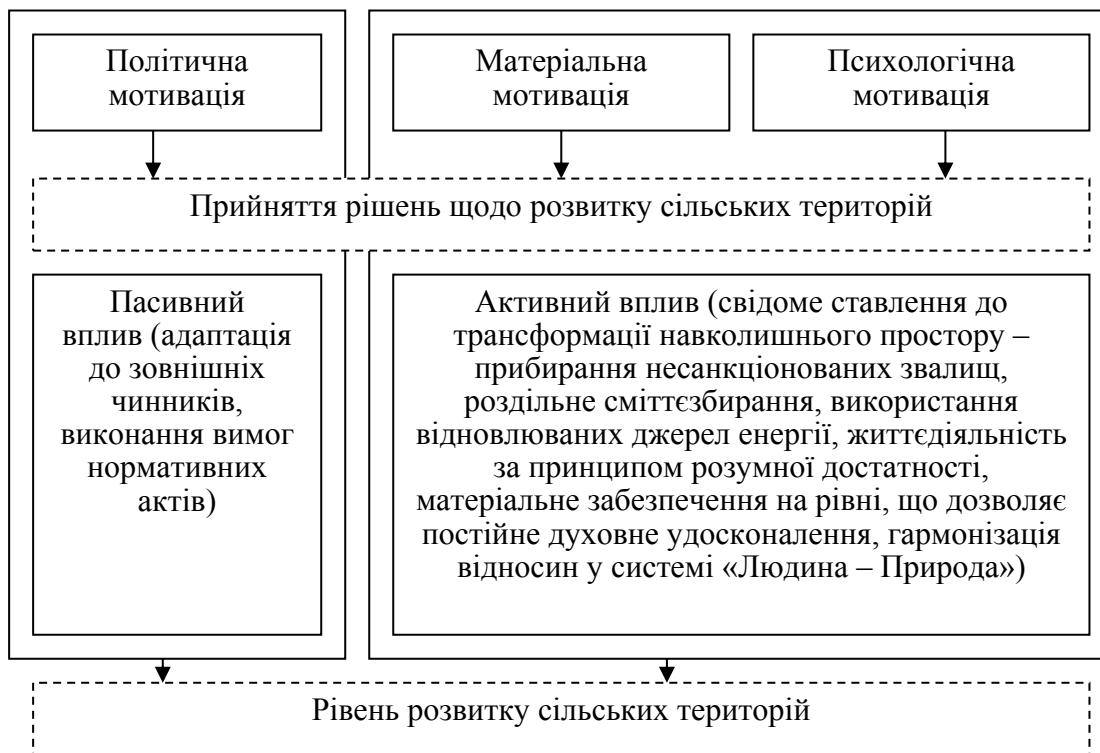

Рис. Мотиваційний механізм розвитку сільських територій

Висновки. Законом існування є розвиток – невинний рух, еволюція простору та структур у ньому. Самоудосконалення системи людина неможливе без удосконалення світу навколо. Гармонізація відносин «Людина-Природа» можливе завдяки механізму пермакультурного дизайну, який поєднує забезпечення споживчих потреб суспільства з відновленням природно-ресурсного потенціалу на основі природодоцільної безвідходної життєдіяльності, запровадженню відновлюваних джерел енергії, органічного виробництва та біоадекватних методик освіти й виховання внаслідок цілісного характеру вдосконалення частин та світу. Один з напрямів реалізації даного підходу є організація та функціонування родових поселень, діяльність яких спрямована на забезпечення стійких засад соціально-екологічного та економічного розвитку в умовах євроінтеграції та децентралізації влади в Україні.

Література:

1. Christian D. L. *Creating a Life Together: Practical Tools to Grow Ecovillages and Intentional Communities* / D. L. Christian. – Paperback: New Society Publishers, 2003. – 273 p. – [Electronic resource]. – Access mode: https://archive.org/details/fa_Creating_a_Life_Together-Practical_Tools_to_Grow_Ecovillages_and_Intentional_Com
2. GEN (Global Ecovillage Network). – [Electronic resource]. – Access mode: <http://gen.ecovillage.org>
3. Gilman R. *The Eco-village Challenge. The challenge of developing a community living in balanced harmony – with itself as well as nature – is tough, but attainable* / R. Gilman // Context Institute. *Catalyzing a graceful transition to the Planetary Era*, 2013. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.context.org/iclib/ic29/gilman1/>

4. Living in harmony: inspring stories from ecovillages. Editor: Dalia Vidickiene. Vilnius: BMK Leidykla, 2013 – 124 p.

5. Inspring Stories from Ecovillages: Experiences with Ecological Technologies and Practices. Editors: Ansa Palojarvi, Jarkko Pyysiainen, Mia Saloranta. Vilnius: BMK Leidykla, 2013. – 120 p.

6. The Natural Step. Our framework. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.thenaturalstep.org/our-approach/>